

1. “Experiencias de investigación en campo de la educación. Cultura, Curriculum y Procesos Institucionales”. – Zacatecas: UAZ, 2007. – 18 p.
2. Zhizhko E., Formación de los profesores de lenguas extranjeras. Un estudio en el Centro de Idiomas, UAZ. Universidad Autónoma de Zacatecas, Docencia Superior. Zacatecas: UAZ, 2007. – 147 p.

Лариса Балахадзе

**Организационно-педагогические основы преподавания
иностранных языков для взрослых в Мексике**

Аннотация. Рассмотрены организационно-педагогические основы преподавания иностранных языков для взрослых в Мексике на примере языкового центра Автономного университета Сакатекаса.

Ключевые слова: организационно-педагогические основы преподавания, преподавание иностранных языков для взрослых, университеты Мексики.

Larysa Balakhadze

**Pedagogical-organizational bases of foreign languages's teaching
for adults in Mexico**

Summary. There are considered pedagogical-organizational bases of foreign languages's teaching for adults in Mexico using example of the Language Centre of the Autonomous University of Zacatecas.

Key words: pedagogical-organizational basis of teaching, foreign languages's teaching for adults, Mexican universities.

УДК: 374.71:33

**Олена Беспарточна,
м. Кременчук**

**ПОСИЛЕННЯ ПРАКТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ
В ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ**

Сучасний етап розвитку професійної освіти в Україні характеризується якісними змінами її сутності, мети і завдань. Основною метою державної політики в галузі освіти є створення умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, оновлення змісту освіти та організація навчально-виховного процесу відповідно до демократичних цінностей, ринкових засад економіки, сучасних науково-технічних

Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи

досягнень [2, 6]. Для цього держава повинна забезпечити підготовку кваліфікованих кадрів, здатних до творчої праці, професійного розвитку, засвоєння і впровадження наукових та інноваційних технологій, конкурентоспроможних на ринку праці [3, с. 4].

Світова спільнота починає все більше розглядати неперервну професійну освіту не тільки з точки зору тимчасового інтервалу навчання і професійного вдосконалення людини, не тільки з погляду необхідності пристосування до постійних змін (організаційних, технологічних, економічних тощо), які відбуваються у сучасному світі і значно розширюють віковий ценз людей, які навчаються, їхню професійну чи персональну зацікавленість. Неперервна професійна освіта все більше розглядається у взаємозв'язку з іншими видами діяльності людини: професійною, суспільною, дозвіллям [5, с. 183].

Як слушно зазначає С. О. Сисоєва, термін “неперервна професійна освіта” стає цілком коректним, якщо взяти до уваги, що: 1) інтелектуальна діяльність людини, як глибоко індивідуальна і внутрішня по своїй суті, матеріалізується і стає доступною для почуттєвого сприйняття в мові; 2) принцип асиметрії свідомості і діяльності В. П. Зінченко припускає деякий часовий розрив між усвідомленням (інтелектуальною діяльністю) і дією. Це дає можливість зробити висновок: кожен новий імпульс до пізнання забезпечується внутрішнім розвитком і мотивацією людини, що є основою самої можливості подальшого її удосконалення, а тому не можуть виключатися з загального процесу освіти [6, с. 43]. В такий спосіб в сучасному розумінні термін “неперервна професійна освіта” охоплює всі види формальної і неформальної освіти, включаючи самоосвітню діяльність у різних її формах як провідний чинник, що впливає на якість професійної діяльності людини.

Аналіз документів Болонського процесу під кутом концепції навчання впродовж життя показує, що в них не тільки знайшли своє відображення ідеї неперервної професійної освіти, а й самі заходи щодо створення єдиного європейського освітнього простору щільно пов'язані з реалізацією ідей неперервності у здобутті і підтримці певного освітнього рівня. Зміст навчання виконує центральну функцію в розумовому розвитку й підготовці учнів до праці. Він зумовлюється рівнем розвитку наук і соціального досвіду людства, а методи і форми – віковими та індивідуальними відмінностями учнів, потребами суспільства і

Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи

школи передати своїм вихованцям максимум знань і вмінь з мінімальними затратами і в історично короткі строки. “Розвиток людини – це процес становлення і формування її особистості. Він являє собою процес фізичного, розумового і морального росту людини й охоплює всі кількісні й якісні зміни вроджених і набутих якостей. Розвиток людини – це процес становлення та формування її особистості під впливом зовнішніх і внутрішніх, керованих і некерованих чинників, серед яких провідну роль відіграють цілеспрямоване виховання та навчання” [6, с. 44].

Досить вагомо визначено значущість неперервної освіти у Меморандумі Європейського Союзу. У ньому підкреслюється роль вищих навчальних закладів у реалізації концепції неперервної професійної освіти, відзначається, що вищі навчальні заклади повинні більш активно відкривати свої освітні можливості громадянам суспільства.

Зважаючи на актуальність проблеми неперервного навчання фахівців, вважаємо доцільним зосередити увагу на способах посилення практичної складової при організації підвищення кваліфікації фахівців економічного профілю.

Частиною життя будь-якого фахівця все більше стає постійне вдосконалення рівня кваліфікації, яке дозволяє йому у своїй професійній діяльності відповідати вимогам часу. Надання можливості фахівцю підвищувати свій рівень знань впродовж всієї трудової діяльності, тобто навчатися неперервно упродовж життя є сьогодні для кожної країни не просто необхідністю, а довготривалою стратегією, оскільки рівень знань людей прямо впливає на результати діяльності всього суспільства в цілому. За таких умов підвищення ефективності підготовки та перепідготовки фахівців в умовах інформаційного суспільства потребує розробки нових концепцій неперервної професійної освіти, а організаційна діяльність у цьому напрямі — консолідації зусиль держави та всіх її юридичних осіб.

Неперервна професійна освіта фахівців може здійснюватися з використанням як традиційних, так і інноваційних методів.

Стрімкий рух сучасного життя вимагає, щоб фахівець не тільки добре володів теоретичними знаннями за обраною спеціальністю у вищому навчальному закладі, але й протягом трудової діяльності займався самооцінкою, поглиблював професійну майстерність, по можливості, опанував суміжні, споріднені спеціальності. Беззаперечним є той факт, що у кожного

Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи

практикуючого педагога вироблена своя методика, стиль викладання, який формується та корегується протягом усієї педагогічної діяльності, але особисті якості викладача значною мірою є передумовою вибору методики викладання навчального матеріалу й успіху її використання. Часто на заваді стає відсутність рефлексії, яка вбачається тому, що далеко не всі педагоги можуть поставити себе на місце дорослих “студентів”, з метою виявлення дієвості методів та прийомів викладання навчального матеріалу в межах організації підвищення кваліфікації. Частина педагогів працює за усталеними консервативними методиками, зовсім не застосовуючи інноваційних технологій, що стає на заваді подальшого професійного зростання фахівців економічного профілю. Колишні студенти, отримавши базову вищу освіту, повинні підтримувати професійний рівень з метою конкурентоздатності на ринку праці. Це надзвичайно актуально саме зараз, в епоху всесвітньої економічної кризи, коли в державній економіці виникає потреба в нових, свіжих, інноваційних ідеях та пропозиціях, вся надія покладена на освічених, конкурентоздатних, мобільних фахівців, які навіть бачать розвиток економічного стану з зовсім іншої точки зору, порівняно із загальноприйнятими стандартами.

Становлення особистості відбувається з народження. Основними видами діяльності людини є гра, навчання, праця. В кожному з вікових періодів провідним є один з цих видів діяльності, а інші – додатковими. Сприймання будь-якого навчального матеріалу в дитячому віці краще відбувається, якщо його подано у формі гри. Саме в елементарних дитячих забавах та іграх проходить формування особистості. Коли ж дитина підрастає, провідним видом діяльності стає навчання. Коли у молодій людини виникає потреба у професійних знаннях, вона прагне, зокрема, отримати базову вищу освіту. У цей період також доцільним є доповнення провідного виду діяльності навчання елементами праці і гри, що сприяє професійній адаптації майбутнього фахівця. Адже сучасні професійні знання потребують неперервного оновлення, постійного розширення, що викликає необхідність не тільки постійного професійного самовдосконалення, а й розвитку творчих якостей людини, які сприяють її успішній адаптації у житті і професійній діяльності [5, с. 274].

В межах організації підвищення кваліфікації уже сформованих фахівців надзвичайно важливо приділяти увагу не

Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи

стільки передачі теоретичних знань, стільки практичним аспектам їх застосування. Необхідно також враховувати індивідуальні потреби та можливості дорослих “студентів”, прагнути до створення умов професійної адаптації майбутніх фахівців. В нових економічних умовах надавати більше можливостей для самовираження таких студентів, щоб вони не боялися висловлювати свої думки, пропозиції, могли їх сформулювати, а викладач в цей час повинен спрямовувати та корегувати формування нового економічного світогляду студентів. Саме для цього доцільно застосовувати лекції-диспути, ділові та рольові ігри, проводити майстер-класи, створювати на заняттях проблемні ситуації, де необхідно розв’язувати економічні задачі чи проблеми, знаходити варіанти виходу з них. “Професіонали – це не тільки ті, хто добре знає теорію, має великий багаж знань, а й уміє розв’язувати непередбачувані проблеми, пророджені практичною діяльністю. Тому завданням сучасної економічної освіти є не лише дати теоретичні знання, а й підготувати фахівців нової формації, наблизити навчання до конкретної людської практики” [1, с. 264].

В епоху глобальної інформатизації неможливо залишити поза увагою впровадження ІТН в організацію занять в межах підвищення кваліфікації:

Т. Б. Поясок наголошує: “не менш важливо в процесі навчання допомогти майбутньому фахівцю побудувати стратегію освіти з урахуванням здібностей і мотиваційно-ціннісної сфери особистості. Впровадження інформаційних технологій в навчальний процес може стати основою для становлення принципово нової форми неперервної освіти, яка спирається на детальну самооцінку, що підтримується технологічними засобами і мотивовану результатами самооцінки самоосвітню активність людини” [4, с. 81].

Вирішення означених питань значною мірою залежить від психолого-педагогічної підготовки викладачів. Саме професійна компетентність викладача як вихователя (незалежно від того, які навчальні дисципліни вони викладають) виступає гарантом комплексного підходу до організації навчально-виховного процесу, створення умов для розвитку творчого потенціалу майбутнього фахівця, його особистісної і професійної реалізації і самореалізації в освітньому процесі. Тому проблема підвищення якості підготовки фахівців нерозривно пов’язана з проблемою підвищення педагогічної і інтелектуальної культури педагога, подолання усталених стереотипів і консерватизму в організації

Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи
навчально-виховного процесу [5, с. 286].

Одним із перспективних способів підготовки рішень у складних виробничих питаннях є розробка та проведення ділових ігор. Нині існує декілька класифікацій ділових ігор, а саме: навчальні ділові ігри, виробничі ділові ігри, дослідницькі ігри, тощо. Надзвичайно важливо застосовувати ділові ігри на практичних заняттях, що сприяє виробленню навичок застосовування теоретичних знань на практиці. Наприклад, при проведенні практичних занять з дисципліни “Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті”, можна запропонувати провести SWOT-аналіз на підприємствах, які були та будуть базою практики. Запропонований аналіз студенти розробляють як щодо всього підприємства так і для окремих напрямів його діяльності. В процесі роботи застосовуються різні моделі: модель конкурентоспроможних сил Портера, Бостонська модель, матриця стратегічних тощо. Результати аналізу використовуються при розробці стратегічних планів і планів маркетингу по кожному підприємству окремо. Поряд з тим, що студентам надзвичайно корисно самостійно проаналізувати економічний розвиток підприємства, деякі отримані результати можуть бути використані керівними ланками цих підприємств в практичній діяльності. Велике найбільше значення такий вид навчальної роботи має для оволодіння студентами практичними навичками аналізу, вміннями робити висновки та формулювати пропозиції.

Підготовка і проведення дискусій та диспутів передбачає розвиток у лекторів і слухачів вміння вести полеміку, дотримуючись певних умов. На лекції основою дискусії чи диспуту можуть слугувати спірні питання, обговорюванні в економічній літературі, зокрема, на сторінках журналів “Економіст”, “Все про бухгалтерський облік”, “Питання економіки” тощо. Наприклад: якими шляхами можна досягти відповідності попиту і пропозиції товару, чи що має більший вплив на коливання іноземної валюти стосовно гривні, які тенденції зараз на фондових біржах світу тощо.

Застосування ділових ігор, на відміну від традиційних методів навчання,

дає змогу більш повно відтворювати діяльність керівників різних економічних ланок, виявляти проблеми та їх причини, розробляти варіанти вирішення проблем, оцінювати кожен із них, приймати рішення і визначати механізм його реалізації. Згідно мети використання ділових ігор, студенти можуть виконувати різні функції: навчальні, виробничі або дослідницькі.

Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи

Таким чином, кардинальне оновлення методики викладання, будь то лекційні чи практичні заняття, на підставі застосування проблемних методів й усього арсеналу активних форм зв'язку викладача з аудиторією дає змогу істотно поліпшити формування сучасного економічного мислення, розвивати ініціативність та кмітливість майбутніх працівників, зміцнювати зв'язки економічної теорії із практикою, докорінно реконструювати економіку. Застосування інноваційних технологій допомагає значно підвищити якість та ефективність неперервної економічної підготовки, рівень викладання економічних дисциплін в системі підвищення кваліфікації, формувати навички критичного аналізу варіантів рішень, толерантності сприйняття відмінної від власної точки зору, вміння знаходити компроміси в процесі прийняття рішень, аналітично ставитись до економічних ситуацій і самостійно на цьому ґрунті робити вірні висновки.

Перспективним напрямом є дослідження застосування інформаційних технологій навчання в системі неперервної економічної освіти.

Література

1. Балягіна І. А. Методика викладання економіки: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / І. А. Балягіна, М. А. Богорад, Г. О. Ковальчук. – К.: КНЕУ, 2005. – 341 с.
2. Державна національна програма “Освіта” Україна XXI століття. – К.: Райдуга, 1994. – 26 с.
3. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес / М. Ф. Степко, Я. Я. Боллобаш, К. М. Левківський, Ю. В. Сухарніков / [відп.ред. М. Ф. Степко]. – К.:Изд., 2004. – 60 с.
4. Поясок Т. Б. Система застосування інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх економістів: монографія / Тамара Борисівна Поясок – Кременчук: ПП Щербатих О.В., 2009. – 348 с.
5. Сисоєва С. О. Освіта і особистість в умовах постіндустріального світу: монографія / Світлана Олександрівна Сисоєва – Хмельницький: ХГПА, 2008. – 324 с.
6. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посіб. / М. М. Фіцула – Тернопіль: Богдан, 1997. – 192 с.

Елена Беспарточная

Усиление практической составляющей в организации повышения квалификации специалистов экономического профиля

Аннотация. В статье рассмотрены проблемы практических аспектов профессиональной подготовки в рамках постоянного обучения специалистов-экономистов; проанализировано состояние проблемы в

Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи

современной научно-педагогической литературе; рассмотрены пути исправления отдельных негативных явлений, которые тормозят развитие конкурентоспособности специалистов-экономистов на рынке труда; предложены пути усовершенствования преподавания профессиональных дисциплин в системе повышения квалификации специалистов экономического профиля.

Ключевые слова: методика преподавания, адаптация, личность, профессиональная деятельность, практическая подготовка, образование на протяжении всей жизни.

Helen Bespartohnaya

Strengthening of practical constituent is in organization of the in-plant of specialists of economic type training

Summary. In the article the problems of practical aspects of professional preparation are considered within the framework of the permanent teaching of specialists-economists; consisting of problem is analyzed of modern scientifically-pedagogical literature; the ways of correction of the separate negative phenomena which brake development of competitiveness of specialists-economists at the market of labor are considered; the ways of improvement of teaching of professional disciplines are offered in the system of the in-plant of specialists of economic type training.

Key words: teaching methodology, adaptation, personality, professional activity, practical preparation, education during all of life.

УД 377/378-058.56

**Людмила Ганіна,
м. Київ**

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ ЗАСУДЖЕНИХ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження зумовлена новими вимогами до освіти в контексті інтенсивних соціально-економічних трансформацій та демократизації українського суспільства. Перехід від тоталітаризму до плюралістичної демократії вимагає переосмислення ставлення до осіб, засуджених до різних видів покарань. Переважна більшість осіб, які скоїли злочин, мають низький рівень освіти.

Освіта дорослих засуджених є необхідністю, оскільки покликана не тільки гарантувати професійну зайнятість, а й забезпечити всебічний розвиток та самовдосконалення